

Michał Gierycz

Od Redakcji

Chrześcijaństwo-Świat-Polityka nr 19, 3-4

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od redakcji

Kara śmierci, pomimo jej zniesienia w Polsce i innych państwach europejskich, budzi wciąż duże emocje. Regularnie pojawiają się postulaty jej przywrócenia. Jedni chcą jej rzeczywistego stosowania, inni jej powrotu do kodeksu w charakterze kary „odstraszałej”, jeszcze inni sprzeciwiają się wszelkim tego typu ideom, jednoznacznie zakazanym przez Europejską Konwencję Praw Człowieka w jej obecnym brzmieniu.

W niniejszym numerze stawiamy zatem pytanie o to jakie jest/powinno być chrześcijańskie stanowisko wobec kary śmierci. Sprawa wydaje się nieoczywista. Nie mam tutaj na myśli jedynie sporów o tradycyjne nauczanie Kościoła. Dość otworzyć pierwsze wydanie Katechizmu Kościoła Katolickiego i zestawić je z drugim, poprawionym, wydaniem, by zobaczyć istotną różnicę w podejściu i ocenie kary śmierci. Kwestię tę w naszym numerze ukazuje i komentuje, na tle biblijnej ewolucji stosunku do tej kary, o. Jacek Salij OP (*Kara śmierci z perspektywy chrześcijańskiej*).

W powyższym kontekście zrodziła się może toczona w łonie Kościoła i, szerzej, chrześcijaństwa, dyskusja na temat kary śmierci. Jest ona – jak się Państwo przekonają z lektury zamieszczonych w niniejszym numerze artykułów – nie mniej gorąca, od tej toczonej publicznie. Wyróżnia ją jednak dużo głębsza argumentacja, jak również fakt, iż wszyscy jej uczestnicy podzielają przekonanie o świętości życia ludzkiego, zgadzając się z Katechizmem, iż „przypadki absolutnej konieczności usunięcia winowajcy są bardzo rzadkie, a być może już nie zdarzają się wcale”¹.

Za tą płaszczyzną zgody odsłaniają się jednak istotne różnice. Jan Grosfeld, w artykule *Śmierć za śmierć*, wskazuje, iż kara śmierci jest istotowo sprzeczna z chrześcijańskim przesłaniem o świętości życia i, jako relikwiny konstancyńskiej, powinna zostać przez Kościół odrzucona całkowicie. Andrzej Zoll (*Kara śmierci – refleksje z perspektywy chrześcijańskiej*) argumentuje przy tym, iż kara śmierci, w perspektywie chrześcijańskiej, nie może być w ogóle traktowana jako kara. Odmienne stanowisko prezentują w swoich tekstach o. Jacek Salij OP oraz ks. Andrzej Szostek MIC (*W obronie umiarkowanego abolicjonizmu*). Ukazując moralny i religijny charakter zasadniczego sprzeciwu Kościoła wobec kary śmierci, wskazują na zasadność niecałkowitego jej odrzucenia w Katechizmie w związku z istnieniem sytuacji wyjątkowych, w których może być ona jedyną obroną ludzkiego życia.

Z innej, filozoficzno-antropologicznej, strony kwestii kary śmierci przygląda się Zbigniew Stawrowski (*Dylematy kary śmierci na antropologicznym tle*). W swoim artykule nie tylko ukazuje on antropologiczny wymiar różnych ujęć kary śmierci, ale również konsekwencje, jakie dla regulacji kary śmierci może mieć – zdaniem autora konieczna – próba uwzględnienia w prawodawstwie wymogów nie tylko chrześcijańskiego, ale i kantowskiego rozumienia godności, a zatem, ostatecznie, dwóch odmiennych antropologii.

Na koniec, podkreślić warto eklezjalny kontekst toczonej na naszych łamach dyskusji. W ostatnich latach w nauczaniu Papieży odnotować można tendencję do wzmacniania czy ujednoznaczniania stanowiska Kościoła w sprawie kary śmierci. Benedykt XVI popierał publicznie działania na rzecz wyeliminowania kary śmierci², nazywając ją – w jednym ze swych listów – „obrazą ludzkiej godności”³. Również Papież Franciszek wezwał wszystkich chrześcijan i ludzi dobrej woli do działań na rzecz zakazania kary śmierci⁴.

Warto mieć w pamięci stanowisko Papieży, gdyż – w toku ożywionej dyskusji publicznej – ginąc niekiedy zdaje się świadomość, iż „zbożna uległość woli i rozumu” w sprawach wiary i obyczajów przynależy „urzędowi nauczycielskiemu Biskupa Rzymskiego nawet wtedy, gdy nie przemawia on *ex cathedra*”, zwłaszcza wobec częstego podawania tej samej nauki⁵. Jednocześnie, w tradycji Kościoła wiara domaga się zrozumienia. Uległość rozumu domaga się zatem jego wysiłku, a nie zwolnienia z obowiązków. W tej perspektywie właśnie zapraszamy do wspólnego myślenia i dyskusji o chrześcijańskim podejściu do kary śmierci.

Michał Gierycz

1 Katechizm Kościoła Katolickiego, wydanie II, par. 2267, Pallottinum, Warszawa 2009, s.525

2 <http://ekai.pl/wydarzenia/watykan/x48716/benedykt-xvi-apeluje-o-zniesienie-kary-smierci/>

3 Benedykt XVI, *Przesłanie na III Światowy Kongres Przeciw Karze Śmierci*, <http://ekai.pl/wydarzenia/x11959/benedykt-xvi-kara-smierci-obraza-godnosci-czlowieka>

4 Franciszek, *Address of Pope Francis to the Delegates of the International Association of Penal Law*, 23.10.2014, http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2014/october/documents/papa-francesco_20141023_associazione-internazionale-diritto-penale.html W przemówieniu tym pojawił się nawet wątek utożsamienia kary śmierci i dożywocia. Papież stwierdził mianowicie, iż „a life sentence is just a death penalty in disguise”. Zauważyć trzeba, iż w tym punkcie nauczanie Papieża Franciszka zmieniałoby w istotnym punkcie nauczanie Kościoła, który dotychczas właśnie w dożywotnim więzieniu widział sposób na skuteczne zabezpieczenie społeczeństwa przed zbrodniarzami. Znaczące wydaje się jednak, iż Papież nie powtórzył tezy w swoich kolejnych wystąpieniach na temat kary śmierci, np. podczas specjalnej audyencji dla delegacji Międzynarodowej Komisji Przeciwno Karze Śmierci 20.03.2015 roku, http://pl.radiovaticana.va/news/2015/03/20/papie%20C5%BC_o_karze_%20C5%9Bmierci_jest_pora%20C5%BCk%C4%85_pa%20C5%84stwa_prawa/1130908

5 Paweł VI razem z Ojcami Świętego Soboru, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, par.25, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Pallottinum, Poznań brw., s.129